

آزمون ۲ از ۱۲

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش یازدهم - تابستانه دوم (۱۴۰۲/۰۶/۱۰)

ادبیات و علوم انسانی (یازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

 @sanjesheducationgroup

 @sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ریاضی و آمار (۱)

۱. گزینه ۱ درست است.

ابتدا معادله را به صورت $ax = b$ درمی آوریم:

$$kx - 3x = 2 \Rightarrow (k - 3)x = 2$$

شرط آنکه معادله درجه اول $ax = b$ جواب نداشته باشد، آن است که $a = 0$ و $b \neq 0$ باشد؛ بنابراین داریم:

$$k - 3 = 0 \Rightarrow k = 3$$

۲. گزینه ۴ درست است.

می دانیم وقتی یکی از ریشه های معادله $ax^2 + bx + c = 0$ صفر است که $(c = 0)$ ؛ بنابراین:

$$x^2 - 2x - k + 3 = 0 \Rightarrow -k + 3 = 0 \Rightarrow k = 3$$

۳. گزینه ۳ درست است.

ابتدا معادله را به ضریب x^2 یعنی ۲ تقسیم می کنیم:

$$2x^2 - 8x = 3 \xrightarrow{\div 2} x^2 - 4x = \frac{3}{2}$$

اکنون کافی است مربع نصف ضریب x را به طرفین معادله اضافه کنیم:

$$x^2 - 4x = \frac{3}{2} \Rightarrow x^2 - 4x + 4 = \frac{3}{2} + 4 \Rightarrow (x - 2)^2 = \frac{11}{2}$$

پس کافی است عدد ۴ را به طرفین معادله اضافه کنیم.

۴. گزینه ۲ درست است.

اگر معادله درجه دوم $ax^2 + bx + c = 0$ یک ریشه مضاعف داشته باشد، آنگاه ریشه مضاعف از رابطه $X = \frac{-b}{2a}$ به دست می آید.

$$-x^2 + bx + a = 0 \Rightarrow x = \frac{-b}{2(-1)} = 3 \Rightarrow -b = -6 \Rightarrow b = 6$$

۵. گزینه ۱ درست است.

$$\frac{x-2}{x+2} = \frac{x+1}{2x-1} \Rightarrow (2x-1)(x-2) = (x+1)(x+2)$$

$$\Rightarrow 2x^2 - 4x - x + 2 = x^2 + 2x + x + 2$$

$$\Rightarrow x^2 - 8x = 0 \Rightarrow x(x-8) = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x = 0 \\ x = 8 \end{cases}$$

بنابراین:

$$\text{مجموع مربعات و ریشه ها} = 0^2 + 8^2 = 64$$

۶. گزینه ۳ درست است.

رابطه f در صورتی تابع است که اگر دو زوج مرتب، مؤلفه های اولشان برابر باشند، مؤلفه دومشان نیز با هم برابر باشند.

$$\begin{cases} (-1, 8) = (-1, a^2) \\ a^2 = 8 \Rightarrow a = 2 \end{cases} \xrightarrow{a=2} \begin{cases} (4, 2b) = (4, 4) \\ 2b = 4 \Rightarrow b = 2 \end{cases}$$

بنابراین:

$$5a - 2b = 5 \times 2 - 2 \times 2 = 6$$

۷. گزینه ۲ درست است.

ابتدا مقدار $g(2)$ را به دست می آوریم:

$$g(x) = \sqrt{x^2 + x - 6} \Rightarrow g(2) = \sqrt{4 + 2 - 6} = 0$$

بنابراین $f(g(2)) = f(0)$ است و داریم:

$$f(0) = \left| \frac{0-3}{0+3} \right| = 1$$

۸. گزینه ۱ درست است.

$$f(x) = \frac{2x-1}{x-2} \Rightarrow \begin{cases} \frac{2x-1}{x-2} = -1 \Rightarrow 2x-1 = -x+2 \Rightarrow 3x=3 \Rightarrow x=1 \\ \frac{2x-1}{x-2} = 1 \Rightarrow 2x-1 = x-2 \Rightarrow x=-1 \end{cases}$$

$$D_f = \{1, -1\}$$

بنابراین دامنه f برابر است با:

۹. گزینه ۱ درست است.

ضابطه نمودار تابع خطی که از مبدأ عبور می کند، به صورت $f(x) = ax$ است.

$$f(x) = ax \xrightarrow{x=2} f(2) = 2a = 4 \Rightarrow a = 2$$

$$\Rightarrow f(x) = 2x \Rightarrow f(1) = 2 \Rightarrow f(f(1)) = f(2) = 4$$

۱۰. گزینه ۴ درست است.

نکته: طول رأس سهمی $y = ax^2 + bx + c$ از رابطه $x_s = \frac{-b}{2a}$ محاسبه می شود.

$$x_s = \frac{-4}{2 \times \left(\frac{-2}{3}\right)} = 3$$

۱۱. گزینه ۲ درست است.

نکته: در سهمی $y = ax^2 + bx + c$ محور تقارن $x = \frac{-b}{2a}$ است.

$$y = x^2 - 6x + 11 \Rightarrow x = -\frac{-6}{2} = 3 \text{ محور تقارن}$$

بنابراین فاصله نقطه $A(-2, 3)$ از محور تقارن $x = 3$ برابر ۵ است.

۱۲. گزینه ۳ درست است.

تعداد مشتری ها، متغیری کمی با مقیاس نسبتی است.

۱۳. گزینه ۲ درست است.

اگر میانگین ۸ داده، برابر ۱۱ باشد، مجموع آن ها برابر است با: $8 \times 11 = 88$ و میانگین ۷ داده نیز ۱۰ است؛ پس مجموع آن ها برابر است با: $7 \times 10 = 70$ و بدین ترتیب، عدد حذف شده $88 - 70 = 18$ است.

۱۴. گزینه ۴ درست است.

چون واریانس داده ها برابر صفر است، پس همه داده ها با هم برابر هستند:

$$\begin{cases} 2a - 1 = 3 \Rightarrow a = 2 \\ 4b - 5 = 3 \Rightarrow b = 2 \end{cases} \Rightarrow b - a = 0$$

۱۵. گزینه ۱ درست است.

زاویه 36° شامل ۴ زاویه بین دو شعاع متوالی است. پس زاویه بین هر دو شعاع متوالی برابر $9^\circ = \frac{36^\circ}{4}$ است. حال تعداد متغیرها را به دست می آوریم:

$$\text{زاویه بین هر دو شعاع متوالی} = \frac{36^\circ}{\text{تعداد متغیرها}} \Rightarrow 9 = \frac{36^\circ}{x} \Rightarrow 9x = 36^\circ \Rightarrow x = 4^\circ$$

اقتصاد

۱۶. گزینه ۲ درست است.

جملات اول، سوم و چهارم در خصوص ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق، نادرست و جمله دوم درست است. بررسی جملات نادرست: جمله اول: نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله مربوط به ویژگی «پرانگیزه بودن» کارآفرین است، نه ویژگی «سازمان دهنده». جمله سوم: ویژگی تیزبینی کارآفرین به این معناست که فرصت های کسب و کار را زمانی که شاید دیگران متوجه نشوند، می بیند و تبدیل ایده ها به محصولات به ویژگی «نوآور بودن» اشاره دارد. جمله چهارم: کارآفرینان موفق از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند و این یعنی دارای ویژگی «یادگیرندگی» هستند. (درس ۱ - صفحه ۶)

۱۷. گزینه ۴ درست است.

الف) تعداد سهم سهام دار A:

$$750,000 \times \frac{35}{100} = 262,500 \quad \text{برگه سهم}$$

تعداد سهم سهام دار B:

$$750,000 \times \frac{20}{100} = 150,000 \quad \text{برگه سهم}$$

ب) $\text{میزان سهم (سرمایه) سهام دار} = \frac{\text{تعداد کل سهم (سرمایه کل) شرکت}}{\text{سهم هریک از سهام داران}}$

$$x = \frac{112,500}{750,000} \times 100 \Rightarrow x = 15\%$$

(درس ۲ - صفحه ۱۶)

۱۸. گزینه ۲ درست است.

الگوی مرز امکانات تولید (منحنی PPF) در واقع ابزاری برای تمرین تخصیص منابع با توجه به اهداف اقتصادی است. این الگو اجازه می دهد تا درک بهتری از بده - بستان های یک کشور در استفاده از منابع کمیاب پیدا کنیم و نشان دهنده حداکثر امکان تولید یک شرکت یا کشور با منابع موجود است.

(درس ۴ - صفحات ۳۰ تا ۴۳)

۱۹. گزینه ۱ درست است.

الف) برای محاسبه قید بودجه با توجه به نمودار خط بودجه، دو راه وجود دارد و در هر دو صورت پاسخ یکسان خواهد بود:

۱- می توان بزرگ ترین عدد محور عمودی «کالای الف» را در قیمت همان محور (هر واحد کالای الف) ضرب کرد:

$$500 \times 40,000 = 20,000,000 \quad \text{تومان}$$

۲- یا می‌توان بزرگ‌ترین عدد محور افقی «خدمت ب» را در قیمت همان محور (هر واحد خدمت ب) ضرب کرد:

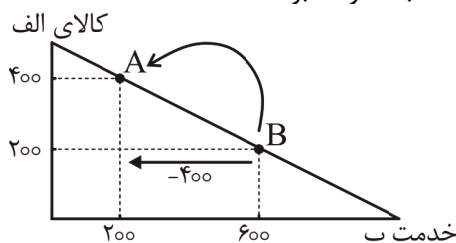
$$۱۰۰۰ \times ۲۰,۰۰۰ = ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

علت نادرستی گزینه‌های ۲ و ۴ این است که اعداد مربوط به هر دو محور را با هم جمع زده است.

ب) با پیدا کردن مختصات داده شده (۴۰۰ واحد «کالای الف» و ۶۰۰ واحد «خدمت ب») به نقطه D در نمودار می‌رسیم که خارج از خط بودجه است. اگر تمام قید بودجه خرج شود، در نقطه‌ای روی خط بودجه خواهیم بود؛ بنابراین برای خرید مقادیر بیشتر (خارج و بیرون از خط بودجه) لازم است که قید بودجه افزایش پیدا کند و با قید بودجه فعلی امکان رسیدن به نقاط خارج از خط بودجه وجود ندارد.

اگر همه قید بودجه خرج نشود و مثلاً قسمتی از آن پس‌انداز شود، در نقطه‌ای زیر خط بودجه قرار می‌گیریم (نقطه C)؛ بنابراین گزینه‌های ۳ و ۴ حذف می‌شوند.

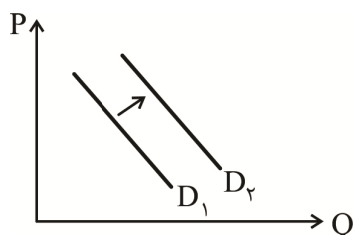
ج) در نقطه B، می‌توان ۶۰۰ واحد «خدمت ب» و ۲۰۰ واحد «کالای الف» و در نقطه A می‌توان ۲۰۰ واحد «خدمت ب» و ۴۰۰ واحد «کالای الف» خرید. پس با حرکت از نقطه B به نقطه A، ۴۰۰ واحد «خدمت ب» از دست می‌رود. ($۶۰۰ - ۲۰۰ = ۴۰۰$) و در ازای آن می‌توان ۲۰۰ واحد بیشتر از «کالای الف» خرید. بنابراین هزینه فرصت حرکت از نقطه B به نقطه A از دست دادن و صرف‌نظر کردن از خرید ۴۰۰ واحد «خدمت ب» خواهد بود:

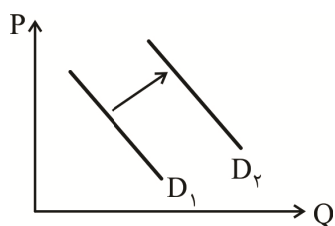
(درس ۳ - صفحات ۲۷ و ۲۸)

۲۰. گزینه ۳ درست است.

در وضعیت اول؛ با کاهش درآمد، تقاضا برای کالای پست (مثل برنج نامرغوب) افزایش می‌یابد و بنابراین منحنی تقاضا برای کالای پست به سمت راست، انتقال می‌یابد.

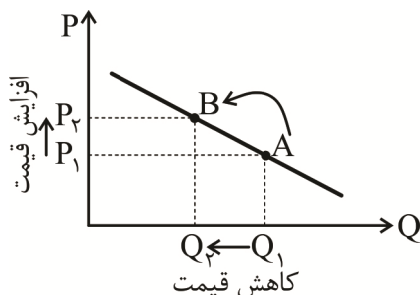

- برخلاف قانون تقاضا، تغییر در سایر عوامل مؤثر بر تقاضا به جز قیمت (یعنی تغییر عواملی همچون درآمد، قیمت سایر کالاهای جانشین و مکمل، مد، سلیقه، انتظارات و ...) باعث انتقال منحنی خواهد شد (تغییر در «تقاضا»): پس:

در وضعیت دوم؛ با افزایش قیمت کالای اصلی (مثلاً گوشت قرمز)، تقاضا برای کالای جانشین آن (مثلاً گوشت سفید) افزایش می‌یابد و بنابراین منحنی تقاضا برای کالای جانشین به سمت راست، انتقال می‌یابد.

- طبق قانون تقاضا، بین قیمت و مقدار تقاضا رابطه عکس وجود دارد و تغییر در قیمت کالا، باعث حرکت روی منحنی می‌شود؛ پس در وضعیت سوم سؤال با افزایش قیمت کالا و کاهش تقاضا، نقطه روی منحنی تقاضا به سمت بالا حرکت می‌کند. (تغییر در «مقدار تقاضا»)

(درس ۳ - صفحات ۲۷ و ۲۸)

۲۱. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

(۱) در مالیات بر ارزش افزوده (VAT)، از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌شود؛ چراکه مالیات پرداخت‌شده تولیدکنندگان قبلی، از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود؛ به عبارت دیگر کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

(۲) شاید بتوان گفت مهم‌ترین نوع مالیات مستقیم، مالیات بر درآمد اشخاص است.

(۴) اساس و مبنای مالیات بر دارایی ثروت مؤدی (پرداخت‌کننده مالیات) است، نه درآمد او.

(درس ۶ - صفحات ۶۱ تا ۶۳)

۲۲. گزینه ۴ درست است.

$$\left. \begin{array}{l} \text{جمعیت زیر ۱۵ سال: نفر } 5,000,000 = \frac{25}{100} \times 20,000,000 \\ \text{جمعیت بالای ۱۵ سال: نفر } 6,000,000 = \frac{40}{100} \times 15,000,000 \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{کل جمعیت} \\ \text{نفر } 20,000,000 \end{array}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{جمعیت غیرفعال: نفر } 4,500,000 \\ \text{جمعیت شاغل: نفر } 4,500,000 \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{جمعیت فعال} \\ \text{جمعیت بیکار: میلیون نفر } 4/5 = 4/5 \text{ میلیون} - 9 \text{ میلیون} \end{array}$$

↓
میلیون نفر ۱۵ = ۵ میلیون - ۲۰ میلیون

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

$$x = \frac{4,500,000}{9,000,000} \times 100 \Rightarrow x = 50\%$$

(ب)

$$\frac{4,500,000 - x}{9,000,000} = \frac{2}{100} \Rightarrow 450,000,000 - 100x = 18,000,000 \Rightarrow 100x = 432,000,000$$

$$x = 4,320,000 \text{ نفر}$$

بنابراین، باید ۴,۳۲۰,۰۰۰ نفر از بیکاران کم شود (یا به عبارتی به تعداد شاغلین اضافه شود) تا نرخ بیکاری برابر با ۲ درصد شود.

(درس ۸ - صفحات ۸۵ و ۸۶)

۲۳. گزینه ۳ درست است.

کنفراس پولی و مالی سازمان ملل (برتون وودز) در سال ۱۹۴۴ تشکیل شد و نتیجه آن تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول بود. (درس ۷ - صفحه ۷۵)

۲۴. گزینه ۴ درست است.

با کاهش تولید و پدید آمدن رکود و وجود منابع بیکار، کشور در زیر مرز امکانات تولید قرار می‌گیرد (نقطه X در نمودار). بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد در علم اقتصاد با عنوان «بیکاری دوره‌ای» شناخته می‌شود. به هنگام رکود اقتصادی دولت از طریق بانک مرکزی، سیاست پولی انبساطی (افزایش نقدینگی در گردش) را اعمال می‌کند.

(ترکیبی درس‌های ۸ و ۹ - صفحات ۸۴، ۸۵، ۸۷، ۱۰۳)

۲۵. گزینه ۱ درست است.

- در دوره قاجار، از دست دادن بخش‌های مهمی از سرزمین و منابع ایران، هزینه‌های شکست در جنگ، عهدنامه‌های ننگین و مبالغ جرمه‌های گزاف آن‌ها، بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، سیاست‌های رکودی و انقباضی، نبودن برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی، اعطای امتیاز به شرکت‌ها و کشورهای استعماری، تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی و سیل ورود

کالاهای خارجی، آسیب‌های توان‌فرسایی بر اقتصاد ایران وارد کرد.

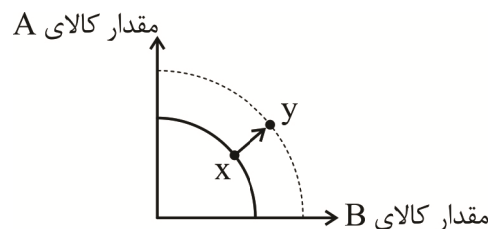
- ویژگی عمده دوره پهلوی، جدا شدن ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود.

- نوسازی و توسعه ایران در دوره پهلوی به‌صورتی سطحی و با صنایع مونتاژ انجام شد و درآمدهای نفتی هم با تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای صنعتی و غفلت از اقتصاد مردمی، بر مشکلات اقتصاد ایران افزود.

- طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه‌هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیرساخت‌ها و موقوفات را می‌توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد. (درس ۱۰- صفحات ۱۰۷ تا ۱۰۹)

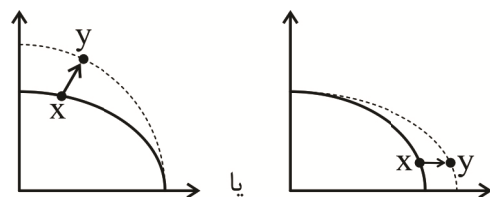
۲۶. گزینه ۳ درست است.

- «رشد اقتصادی» منحنی مرز امکانات تولید (PPF) را به سمت راست - بالا منتقل می‌کند که نشان‌دهنده امکان بیشتر تولید در کشور است:

گزینه‌های ۲ و ۴ نادرست هستند؛ این دو گزینه نشانگر دستیابی به کارایی هستند (و نه رشد اقتصادی)؛ چون نقطه (X) از زیر منحنی مرز امکانات تولید به روی مرز امکانات (Y) جابه‌جا شده است.

- افزایش ظرفیت تولید یک کالا، سبب می‌شود محل تلاقی نقطه با یکی از محورهای عمودی یا افقی جابه‌جا شود، ولی کل منحنی جابه‌جا نمی‌شود.

(ترکیبی درس‌های ۴ و ۱۱ - صفحات ۳۹، ۴۰، ۱۱۹، ۱۲۰)

۲۷. گزینه ۲ درست است.

۱- مشخص کردن منابع درآمدی ۲- فهرست کردن هزینه‌های متغیر و ثابت ۳- مقایسه مجموع درآمدها و هزینه‌ها	الف) مراحل بودجه‌بندی ماهیانه
۱- کاهش مخارج غیرضروری ۲- یادآوری فرصت‌های فراموش‌شده افزایش درآمد	
- ↓
- اگر هزینه‌ها بیشتر از درآمد باشد:

هزینه‌های هدررفته، غیرقابل بازگشت هستند و در محاسبه هزینه‌ها نباید لحاظ شوند. (رد گزینه‌های ۱ و ۳)

ب) خمس $\frac{۲۰}{۱۰۰}$ مازاد درآمد در پایان سال مالی است؛ پس:

$$\frac{۲۰}{۱۰۰} X = ۵۰,۰۰۰,۰۰۰$$

$$X = \frac{۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰}{۲۰}$$

$$X = ۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

(ج) مزایا و منافع خرید مقایسه‌ای:

- می‌توان بخشی از پول را پس‌انداز کرد؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کمتری پرداخت می‌شود.
 - ویژگی‌ها یا ارزش بیشتری را با همان مقدار پول می‌توان دریافت کرد.
 - محصولی با کیفیت‌تر و با عملکرد بهتر خریداری می‌شود.
 - درباره گزینه‌هایی از آن کالا که قبلاً از آن مطلع نبوده‌ایم، آگاه می‌شویم.
 - نسبت به خرج کردن پول، احساس آرامش بیشتری خواهیم داشت.
- (بخش ج همه گزینه‌ها درست است.) (ترکیبی درس‌های ۱۲ و ۱۳ - صفحات ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۶)

۲۸. گزینه ۲ درست است.

چون نرخ تورم هر سه کالا یکسان است، ابتدا نرخ تورم کالای A را محاسبه می‌کنیم:

$$\text{نرخ تورم} = \frac{(\text{قیمت ابتدای سال}) - (\text{قیمت انتهای سال})}{(\text{قیمت ابتدای سال})} \times 100$$

$$A \text{ نرخ تورم} = \frac{384,000 - 307,200}{307,200} \times 100 = 25\%$$

- نرخ تورم کالای B = نرخ تورم کالای A = 25% است؛ پس قیمت کالای B در انتهای سال برابر است با:

$$\frac{25}{100} = \frac{x - 585,300}{585,300}$$

$$100x - 58,530,000 = 14,632,500$$

$$100x = 73,162,500$$

$$x = 731,625 \text{ تومان}$$

- نرخ تورم کالای C = نرخ تورم کالای B = نرخ تورم کالای A = 25% است؛ پس قیمت کالای C در ابتدای سال برابر است با:

$$\frac{25}{100} = \frac{750,000 - x}{x}$$

$$25x = 75,000,000 - 100x$$

$$125x = 75,000,000$$

$$x = 600,000 \text{ تومان}$$

(درس ۹ - صفحه ۱۰۱)

۲۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی جملات نادرست:

جمله اول: به قیمت اولیه که شرکت برای بار اول می‌فروشد، قیمت اسمی و به قیمت ثانویه که صاحب سهام در تالار بورس اوراق بهادار در معرض فروش قرار می‌دهد، قیمت بازاری می‌گویند.

جمله دوم: از معایب حساب‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت این است که اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق‌شده باقی می‌ماند. (درس ۱۴ - صفحات ۱۵۴ تا ۱۵۶)

۳۰. گزینه ۱ درست است.

- با محاسبه نسبت دهک دهم به دهک اول در کشورهای مختلف، شاخصی به دست می‌آید که برای مقایسه وضعیت توزیع درآمد به کار می‌رود. هرچه این نسبت بیشتر باشد، توزیع درآمد در جامعه نامناسب‌تر و هرچه این نسبت کوچک‌تر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه مناسب‌تر و عادلانه‌تر است:

$$\text{شاخص دهک‌ها} = \frac{\text{دهک دهم}}{\text{دهک اول}}$$

$$A \text{ شاخص دهک‌ها در کشور} : \frac{36}{3} = 12$$

*

عادلانه‌ترین ✓
$$B \text{ : شاخص دهک‌ها در کشور } \frac{28}{(28 \times \frac{25}{100})} = \frac{28}{7} = 4$$

✗
$$C \text{ : شاخص دهک‌ها در کشور } \frac{5 \times 4}{4} = 7/5$$

- سهم دهک دهم کشور A از درآمد ملی، ۳۶ درصد است که در مقایسه با سهم دهک‌های کشورهای دیگر، از همه بیشتر است.
(درس ۱۱- صفحات ۱۲۴ و ۱۲۵)

علوم و فنون ادبی (۱)

۳۱. گزینه ۱ درست است.

طبق صفحه ۴۰ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

اصلاح گزینه‌های نادرست:

(۲) ادبی ← درباری (۳) ساسانیان ← طاهریان (۴) شمال و شمال‌شرقی ← شرق و شمال‌شرقی

۳۲. گزینه ۳ درست است.

طبق صفحه ۴۳ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

اصلاح گزینه نادرست: بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی توجه دارد.

۳۳. گزینه ۳ درست است.

طبق صفحه ۶۱ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

اساس طبقه‌بندی شعر خراسانی در هر گزینه عبارت است از:

(۱) براساس مخاطب - براساس محیط جغرافیایی (۲) براساس هدف - براساس قلمرو دانشی

(۴) براساس قلمرو دانشی - براساس مخاطب

۳۴. گزینه ۲ درست است.

طبق صفحات ۶۲ و ۶۳ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

در این بیت، واژه‌های «مطرب، سزد» کهنه و مهجور هستند.

۳۵. گزینه ۴ درست است.

طبق صفحات ۸۱ و ۸۲ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

بررسی مطالب نادرست و اصلاح آن‌ها:

(۱) مثنوی ← غزل (۲ و ۳) کاملاً درست (۴) ناصر خسرو ← سنایی * انوری ← عطار

۳۶. گزینه ۱ درست است.

طبق صفحه ۸۵ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

ویژگی‌های ذکر شده از جمله ویژگی‌های عمده نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم است که در دو اثر گزینه پاسخ مشاهده می‌شود.

توجه: طبق صفحات ۶۴ و ۶۵ همین کتاب، آثار ذکر شده در گزینه‌های دیگر از دسته آثار دوره‌های سامانی - غزنوی و سلجوقی و فاقد ویژگی‌های خواسته شده در سؤال هستند.

۳۷. گزینه ۴ درست است.

طبق صفحات ۸۳ و ۸۴ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

سه خطای متن و اصلاح آن‌ها:

ابوالفضل میبیدی ← خواجه عبدالله (انصاری) * مسجع ← فنی * پنجم ← ششم

۳۸. گزینه ۲ درست است.

بررسی آرایه‌های خواسته‌شده در هر گزینه:

- (۱) «شکر - زخم سنگ» به‌ترتیب استعاره از «محبوب - بلاهای روزگار» * بادام (به جهت صبر کردن) جان‌بخشی دارد. * «صبر» به دو معنی ۱- تحمل ۲- تلخی، ایهام دارد.
- (۲) «بلبل - گل» جان‌بخشی دارند. * «بو» به معنی عطر و رایحه فاقد ایهام است.
- (۳) «سرو» جان‌بخشی دارد. * «بار» به دو معنی ۱- میوه ۲- استعاره از غم، ایهام دارد.
- (۴) بیت فاقد استعاره و ایهام است. {توجه: «داغ» به معنی ۱- گرما (که موردنظر نیست و ایجاد مراعات نظیر می‌کند) ۲- عزا و ماتم که پذیرفتنی است؛ به چنین آرایه‌ای، ایهام تناسب می‌گویند و نه ایهام.}

۳۹. گزینه ۳ درست است.

تشبیهات هر بیت عبارت‌اند از:

- (الف) «زلف - بناگوش - بالای صنوبر» به‌ترتیب به «شب - روز - درخت رطب» تشبیه شده‌اند.
- (ب) «من به سرو - خضر» تشبیه شده است.
- (ج) «روی به شمع» تشبیه شده است.
- (د) «عشق - نظر» به‌ترتیب به «کمند - تیر» تشبیه شده‌اند.

۴۰. گزینه ۱ درست است.

بررسی ابیات:

- (۱) «سربه‌سر» مجازاً به معنی «تماماً، همگی» * حسن تعلیل: شکل و هیئت ظاهری سرو به‌دلیل این است که دست‌های خود را به نشانهٔ ادب نسبت به قامت محبوب، بر سینه نهاده است.
- توجه: حسن تعلیل ظریفی در مصراع اول نیز به چشم می‌خورد؛ به این شرح که شیارهای روی درخت سرو، به شکل چشم همانا طرح طوق قمری‌هایی است که برتنهٔ درخت نشسته‌اند؛ گویی درخت سرو تماماً چشم و مشغول تماشا شده است.
- (۲) «شیراز - چشم» در مصراع اول به‌ترتیب مجاز از «مردم شیراز - نگاه» («شیراز» در مصراع دوم نیز مجاز از «مردم شیراز» است).
- (۳) حسن تعلیل: سرو به‌دلیل بی‌غم و بی‌ثمره بودن، عمر طولانی دارد (آزاده است و بهرهٔ بیشتری از عمر دارد).
- (۴) حسن تعلیل: شکل پیاله‌ای و سرخ‌رنگ لاله به‌دلیل این است که چون از بی‌وفایی روزگار آگاهی دارد، همهٔ عمر جام شراب در دست دارد و مشغول میگساری است.

۴۱. گزینه ۴ درست است.

بررسی آرایه‌های خواسته‌شده در هر گزینه:

- (۱) دو کنایه در مصراع اول و دوم با یک مفهوم: شدت گریه و زاری عاشق * بیت فاقد اغراق است.
- (۲) سجع (قافیه درونی) در مصراع اول بین نامی / گمنامی (سجع مطرف) * بیت فاقد جناس همسان است.
- (۳) واژه‌آرایی «آب / آتش» * بیت فاقد تضاد است. (صلح آب و آتش - آتش آبدار دو مفهوم متناقض هستند).
- (۴) مجازها: «زمین - تری - خشک» به‌ترتیب مجاز از «گور - ناخوشی - بی‌مهر» * واج‌آرایی «ر - ز - س»

۴۲. گزینه ۲ درست است.

آرایه‌های موجود در بیت:

- (۱) واج‌آرایی (ن - آ - ی - م - ک ...) * سجع (در مصراع اول بین جفت واژه‌های تن / دل - اینجا / آنجا - سقیم / مقیم)
- (۲) جناس بین اینجا / آنجا * مجاز: «دل» مجاز از «احساس و علاقه» * «دل» استعاره دارد و جان‌بخشی شده است.
- (۳) واژه‌آرایی (اینجا - آنجا - است) * جان‌بخشی: «دل» شخصیت انسانی یافته است.
- (۴) موازنه در مصراع اول؛ به‌دلیل وجود سجع متوازن (تن / دل) * تضاد بین (تن / دل) * بیت فاقد آرایه‌های دیگر است.

۴۳. گزینه ۳ درست است.

توضیح موازنه و تضاد در گزینه‌های غیرپاسخ:

- (۱) موازنه در کل بیت بین دل / جان - امید / هوای - همدم / خدمت - جان / تن * تضاد بین جان / تن
- (۲) موازنه در مصراع اول بین مالک / حاکم - ملک / ردّ - وجود / قبول * تضاد بین رد / قبول

۳) فاقد موازنه و تضاد

۴) موازنه بین کس / تن - ببرید / پیوست * تضاد بین ببرید / پیوست

۴۴. گزینه ۱ درست است.

بررسی انواع جناس در هر بیت:

- ۱) باد (در مصراع اول به معنی «جریان هوا») و باد (در مصراع دوم به معنی «باشد») ← جناس همسان * باد (مصراع اول یا دوم) و باده ← جناس ناهمسان (افزایشی)
- ۲) باز / باد * داد / باد ← هر دو جناس ناهمسان (اختلافی)
- ۳) باد (مصراع اول یا دوم) و باشد ← جناس ناهمسان (افزایشی)
- ۴) باد / یاد ← جناس ناهمسان (اختلافی)

۴۵. گزینه ۴ درست است.

طبق صفحات ۹۰ و ۹۱ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

کلمات قافیه، حروف الحاقی و اصلی قافیه، قاعده قافیه در هر بیت:

- ۱) کلمات قافیه (آگاه / درگاه)، حرف الحاقی (Ø)، حروف اصلی (آه) ⇐ قاعده ۲
- ۲) کلمات قافیه (جای / سراپای)، حرف الحاقی (ی)، حرف اصلی (آ) ⇐ قاعده ۱
- ۳) کلمات قافیه (جانی / آسمانی)، حرف الحاقی (ی)، حروف اصلی (آن) ⇐ قاعده ۲
- ۴) کلمات قافیه (سرشته / فرشته)، حرف الحاقی (ه)، حروف اصلی (ـِ شت) ⇐ قاعده ۲

۴۶. گزینه ۲ درست است.

طبق صفحات ۹۰ و ۹۱ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

توجه: مبحث تبصره‌های قافیه مستقیماً در کتاب درسی بیان نشده است، ولی دانستن تبصره‌های هفت‌گانه، جهت تعیین درستی، نادرستی قافیه الزامی است.

کلمات قافیه - حروف الحاقی و اصلی - تبصره قافیه در هر گزینه:

- ۱) کلمات قافیه (قفا / صفا)، حرف الحاقی (Ø)، حرف اصلی (آ)، تبصره (۵): رعایت حروف مشترک قبل از حروف قافیه الزامی نیست. در این قافیه (ـَ ف) قبل از حرف قافیه مشترک است که بی‌اشکال است.
- ۲) کلمات قافیه (طلب / تعب)، حرف الحاقی (Ø)، حروف اصلی (ـَ ب)، فاقد تبصره
- ۳) کلمات قافیه (گشته / گشته)، حرف الحاقی (ه)، حروف اصلی (ـُ شت)، تبصره (۳): اختلاف مصوت کوتاه در قاعده ۲ قافیه با وجود الحاق بی‌اشکال است. در این قافیه یک‌بار مصوت کوتاه ـُ و بار دیگر ـَ به‌کار رفته‌اند، که بی‌اشکال است.
- ۴) کلمات قافیه (بیابان / گریبان) و (در / بر)، فاقد الحاق، حروف اصلی به‌ترتیب (ان / ـَ ر)، تبصره‌ها: به‌ترتیب (۵ - ۴) عدم‌الزام به رعایت حروف مشترک قبل از حروف قافیه (در اولین قافیه «ب») * پیشوند در حکم قافیه قرار گرفته که بی‌اشکال است.

۴۷. گزینه ۲ درست است.

طبق صفحه ۴۹ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

وزن هریک از گزینه‌ها به‌ترتیب عبارت است از:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{فاعلاتن} \quad 3 \times \\ \text{فاعلاتن} \quad 2 \times \\ \text{فاعلاتن} \quad 1 \times \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{مفاعیلن} \quad 4 \times \\ \text{مفاعیلن} \quad 3 \times \\ \text{مفاعیلن} \quad 2 \times \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{فعلن} \quad 3 \times \\ \text{فعلن} \quad 2 \times \\ \text{فعلن} \quad 1 \times \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{فعلن} \quad 3 \times \\ \text{فعلن} \quad 2 \times \\ \text{فعلن} \quad 1 \times \end{array} \right\}$$

۴۸. گزینه ۱ درست است.

طبق صفحه ۶۸ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

خط عروضی گزینه پاسخ: نمی‌گفتم آزین به مُحْتَشَم را بَند بر دِل نه

۴۹. گزینه ۳ درست است.

طبق صفحه ۴۸ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

وزن بیت موردنظر، چهار بار تکرار (ـُـ ـُـ) یعنی (مفاعیلن ۴×) است. وزن واژه‌های هر گزینه به‌ترتیب عبارت است از:

$$\begin{array}{l} ۱) \text{ـُـ} / \text{ـُـ} / \text{ـُـ} / \text{ـُـ} \quad ۲) \text{ـُـ} / \text{ـُـ} \quad ۳) \text{ـُـ} / \text{ـُـ} \quad ۴) \text{ـُـ} / \text{ـُـ} / \text{ـُـ} / \text{ـُـ} \end{array}$$

از تقابل جاهای خالی و کامل دو مصراع به واژه‌های مناسب خواهیم رسید. واژه‌های نسخه اصلی شعر به ترتیب (عزت - روزی) است.
۵۰. گزینه ۴ درست است.

طبق صفحه ۷۰ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

وزن هریک از گزینه‌ها به ترتیب عبارت است از:

(۱) $UU - - 3X - - 3X$ فَعِلَن / فَعِلَاتِن $3X$ فَعِلَن

(۲) $3X - - 3X$ فَعَل / فَعُولَن $3X$ فَعَل

(۳) $4X - - - 4X$ مفاعیلن $4X$

(۴) $4X - - 4X$ فَعُولَن $4X$

۵۱. گزینه ۳ درست است.

طبق صفحه ۶۹ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

وزن بیت (وه که گر من بازینم روی یار خویش را / تا قیامت شکر گویم کردگار خویش را) و گزینه پاسخ
(- - - 3X - - 3X - - 3X - - 3X) فاعلاتن $3X$ فاعلن) است.

وزن گزینه‌های دیگر:

(۱) $4X - - - 4X$ (فاعلاتن $4X$) (۲) $4X - - - 4X$ (فاعلاتن $4X$)

(۴) $4X - - 4X$ (مستفعلن $4X$)

۵۲. گزینه ۲ درست است.

طبق صفحه ۷۰ کتاب علوم و فنون ادبی ۱، درست است.

وزن همه ابیات غیر پاسخ ($UU - - - 4X$ / مفاعیلن $4X$) و وزن گزینه پاسخ ($UU - - - 3X - - 3X - - 3X$ / فاعلاتن $3X$ فَعِلَن) است.

۵۳. گزینه ۱ درست است.

مفهوم گزینه پاسخ، «گزیرناپذیری از عشق» است.

۵۴. گزینه ۴ درست است.

مفهوم هر بیت عبارت است از:

(۱ و ۳) تأکید بر سعی و تلاش و پذیرفتن رنج در جهت وصال

(۲) چشمپوشی از خواسته‌ها در جهت پاکسازی دل

۵۵. گزینه ۲ درست است.

مفهوم هریک از ابیات عبارت است از:

الف) درمانگری سخن عشق ب) پاکبازی در راه عشق ج) تسلیم و رضایت در راه عشق

د) تقابل عشق و عقل

جامعه‌شناسی (۱)

۵۶. گزینه ۱ درست است.

علت نادرست بودن گزینه‌های ۲، ۳ و ۴: در ارتباط با زبان فارسی و اهمیت آن، بعد از اسلام است. (درس ۱۳ - فصل ۲، صفحه ۱۰۴)

۵۷. گزینه ۲ درست است.

ظاهر شدن اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید؛ یعنی کانونی فرهنگی که مردم جهان برای پاسخ به پرسش‌ها و نیازهای خود به‌ویژه پرسش‌های معرفتی و معنوی معطوف و متوجه آن شده‌اند. (درس ۱۳ - فصل ۲، صفحه ۱۰۸ پاورقی)

۵۸. گزینه ۲ درست است.

- نهاد سیاست مسئولیت هماهنگی نهادها را برعهده دارد و برای حل مشکل جمعیت چاره‌اندیشی می‌کند؛ پس مسئولیت حل نشدن مشکل جمعیتی یک جامعه، با نهاد سیاست است.

- تأمین جمعیت، از کارکردهای مهم نهاد خانواده است و ممکن است در مواقعی اختلال در نهاد خانواده، جهان اجتماعی را با کاهش جمعیت مواجه کند.

- کاهش بیش از حد و کم سابقه رشد سالانه جمعیت، زمینه تغییر سیاست‌های جمعیتی را فراهم آورد. (درس ۱۶ - فصل ۲ - صفحه ۱۲۹)

۵۹. گزینه ۴ درست است.

- قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و اراده و کار ارادی آنان را به خدمت بگیرد.

- قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می‌آید، دارای مقبولیت است و قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، اقتدار نامیده می‌شود.

- اگر قدرت موافق حکم و قانون و اراده تشریعی خداوند اعمال شود، مشروعیت حقیقی دارد، اما اگر مبتنی بر ایدئولوژی‌های ساختگی بشری باشد، مشروعیت دروغین دارد.

- در اندیشه فارابی جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آن‌ها، عقلانی و الهی نباشد، جوامع جاهلی هستند.

(درس ۱۵ - فصل ۲، صفحات ۱۱۶ تا ۱۲۰)

۶۰. گزینه ۱ درست است.

سیاست‌های جمعیتی می‌تواند در راستای افزایش یا کاهش جمعیت باشد. (درس ۱۶ - فصل ۲، صفحه ۱۲۹)

۶۱. گزینه ۲ درست است.

- اقتصاد، روزنه ورود استعمار و نابودی هویت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جوامع به شمار می‌رود.

- سرمایه‌داری، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است.

- اقتصاد مقاومتی، الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با باور به تعالیم حیات‌بخش اسلام و اتکا به

ظرفیت‌های مولد مردمی و دولتی، روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، امید، همبستگی و با حضور فعال و مؤثر در تعاملات

جهانی، برای مردم ایران، امنیت، رفاه و پیشرفت توأم با عدالت را به ارمغان می‌آورد. (درس ۱۶ - فصل ۲، صفحات ۱۳۳ و ۱۳۴)

۶۲. گزینه ۳ درست است.

- ارتباط و دادوستد جهان‌های اجتماعی مختلف با یکدیگر عادی و متداول است. (ن: درس ۱۲ - فصل ۲، صفحه ۹۶)

- حکیمان و شاعرانی چون مولوی، سعدی، حافظ و ... موجب گسترش زبان فارسی در جهان اسلام شدند. (د: درس ۱۳ - فصل ۲، صفحه ۱۰۴)

- رسانه‌های آمریکایی، اسلام‌هراسی را به عنوان شیوه‌ای برای بسط هژمونی آمریکا به کار می‌برند. (د: درس ۱۵ - فصل ۲، صفحه ۱۱۸)

- اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت آن است. (ن: درس ۱۶ - فصل ۲، صفحه ۱۲۵)

۶۳. گزینه ۱ درست است.

تأخیر در ازدواج و افزایش طلاق نوعی تعارض فرهنگی است. اگر این روند تا جایی پیش برود که اعضای جامعه برای تشکیل

خانواده یا حفظ آن انگیزه لازم و کافی نداشته باشند و در عمل بسیاری از آن‌ها زندگی مجردی را بر زندگی خانوادگی ترجیح

دهند، نوعی تزلزل فرهنگی بروز می‌کند. اگر در ادامه، نهاد خانواده و عقاید و ارزش‌های آن به گونه‌ای سست شوند که رقیب‌ها و

بدیل‌های زندگی خانوادگی همانند زندگی با حیوانات، ازدواج با هم‌جنس، زندگی مشترک بدون ازدواج و ... هم‌عرض خانواده

شیوع پیدا کنند؛ به گونه‌ای که جهان اجتماعی نتواند در برابر این اشکال از کیان خانواده و ارزش‌ها و هنجارهای آن دفاع کند،

نهاد خانواده دچار بحران هویت می‌شود. (درس ۱۱ - فصل ۲، صفحه ۹۲)

۶۴. گزینه ۲ درست است.

- در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست، بلکه سکولار و دنیوی است و به

ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود. این هویت در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی، امت و ملت اسلامی را به

اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم می‌کند.

- جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود که هویتی مستقل، فعال و اثرگذار است، به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی

درآمد. جهان اسلام اینک با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که جهان غرب القا می‌کرد،

جست‌وجو می‌کند و به این ترتیب، اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر می‌گردد.

- حیات معنوی اسلام، افق‌های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب نیز گسترده است و نظریه‌پردازان غربی را که طی

قرن بیستم، سکولاریسم و دنیوی شدن را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند، به تأمل و بازبینی نظریات پیشین

خود فراخوانده است. (درس ۱۳ - فصل ۲، صفحات ۱۵۰ و ۱۰۸)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

- قرار گرفتن بر سر دوراهی = ارادی بودن
- ناتوانی یک فارسی‌زبان در سخن گفتن به زبان عربی = آگاهانه بودن
- گره کردن مشت به هنگام اعتراض = معنادار بودن
- پرسش چرا چنین کاری کردی؟ = هدفدار بودن (درس ۱ - فصل ۱، صفحات ۴ و ۵)

۶۶. گزینه ۴ درست است.

- کنش اجتماعی، تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد. (ن: درس ۲ - فصل ۱، صفحه ۱۱)
- نظم از ویژگی‌های مهم جهان اجتماعی است. (ن: درس ۳ - فصل ۱، صفحه ۱۸)
- همه پدیده‌های اجتماعی، بعد محسوس و عینی ندارند. (د: درس ۴ - فصل ۱، صفحه ۲۷)
- هر جهان اجتماعی، تغییرات و تفاوت‌های مختلفی را درون خود می‌پذیرد. (د: درس ۵ - فصل ۱، صفحه ۳۸)
- یکی از جامعه‌شناسان می‌گوید: سهم مردگان در ساختن جهان اجتماعی بیشتر از زندگان است. (ن: درس ۶ - فصل ۱، صفحه ۴۱)
- واقعیت‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان در پرتو آرمان‌های آن ارزیابی کرد. (د: درس ۷ - فصل ۱، صفحه ۵۳)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

- دو فرزند کارمند روابط عمومی اداره آموزش و پرورش به کارمندی روابط عمومی سازمان فرهنگ و ارتباطات می‌رسند. = افقی میان‌نسلی
- فرزند کارگر بخش خدمات یک شرکت، به استادی دانشگاه می‌رسد. = صعودی میان‌نسلی
- دبیر روان‌شناسی دبیرستان شهید شریفی، دبیر درس روان‌شناسی دبیرستان فرهیختگان می‌شود. = افقی درون‌نسلی
- مدیر یک بخش اداره، به‌صورت کارمند عادی به کار خود ادامه می‌دهد. = نزولی درون‌نسلی (درس ۱۰ - فصل ۲، صفحات ۸۲ و ۸۳)

۶۸. گزینه ۴ درست است.

- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت که با آموزه‌های اساطیری درآمیخته بود، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند. (درس ۱۳ - فصل ۲، صفحه ۱۰۴)

۶۹. گزینه ۱ درست است.

- سخت‌کوش ← اکتسابی، فردی و متغیر
- ایرانی ← انتسابی، اجتماعی و ثابت
- باهوش ← انتسابی، فردی و ثابت (درس ۸ - فصل ۲، صفحه ۶۴)

۷۰. گزینه ۴ درست است.

- تفاوت‌هایی که به ارزش‌های کلان، آرمان‌ها و اعتقادات اصلی بازگردد، از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.
- هنگامی که چشم خود را بر جوامع دیگری می‌گشاییم که هم‌اینک در دیگر نقاط دنیا وجود دارند یا وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم و جهان خود را با آنان مقایسه می‌کنیم، به تنوع جهان‌های اجتماعی پی می‌بریم. (درس ۵ - فصل ۱، صفحات ۳۵ و ۳۷)

تاریخ (۱)

۷۱. گزینه ۴ درست است.

- تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان و با ظهور هروdotot که به «پدر تاریخ» لقب گرفت، آغاز شد. قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، سنگ‌نوشته‌ای به خط کهن مصری است که ۴ هزار سال قدمت دارد. (تاریخ دهم، صفحات ۳ و ۴)

۷۲. گزینه ۱ درست است.

- مبدأ گاه‌شماری اوستایی به تخت نشستن هر پادشاه بود و چون این گاه‌شماری ۳۶۵ شبانه‌روز بود، هر ۴ سال یک شبانه‌روز و هر ۱۲۰ سال، ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد؛ بنابراین هر ۱۲۰ سال، یک ماه به ماه دوازدهم اضافه می‌کردند.

یافته‌های به‌دست‌آمده از کاوش‌های تپه چغاگلان در شهرستان مهران (استان ایلام) نشان می‌دهد که ساکنان این منطقه از نخستین گردآورندگان خوراک بودند و گندم و جو روی آوردند. (تاریخ دهم، صفحات ۳۳ و ۱۵)

۷۳. گزینه ۲ درست است.

نشانه‌هایی از رواج صنعت سفالگری و نساجی از تمدن دره سید به‌دست آمده است که نشان از روابط آن‌ها با دولت‌های بین‌النهرین و مراکز تمدنی ایران است. (تاریخ دهم، صفحه ۴۳)

برجسته‌ترین دستاورد تمدن هنری روم، در معماری و مجسمه‌سازی تبلور یافت. (تاریخ دهم، صفحه ۵۹)

۷۴. گزینه ۳ درست است.

اسکندر در سه نبرد (گرانیکوس، ایسوس و گوگمل) سپاه هخامنشی را شکست داد و پس از آن شوش را تسخیر کرد.

(تاریخ دهم، صفحه ۸۸)

سلوکوس خود را نیکاتور یعنی فاتح خواند. (تاریخ دهم، صفحه ۹۰)

۷۵. گزینه ۲ درست است.

توانمندی سواره نظام اشکانی، پیشینه صحرگردی آن‌ها بود که به آنان توانایی جنگیدن و تحمل مشقت را داده بود. (تاریخ دهم، صفحه ۱۰۷)

یکی از مقامات عالی‌رتبه دربار ساسانی که عنوان واستریوشان‌سالار داشت، رئیس روستاییان و کشاورزان به‌شمار می‌رفت. (تاریخ دهم، صفحه ۱۱۹)

بر پایه داستان‌های باستانی، نسخه‌ای از اوستا که در زمان حمله اسکندر بر اثر آتش‌سوزی از بین رفته بود را نخستین بار پادشاه اشکانی، بلاش گردآوری کرد. (تاریخ دهم، صفحه ۱۲۹)

۷۶. گزینه ۴ درست است.

در زمان فرمانروایی خسرو انوشیروان، مبادلات فرهنگی با هند و روم گسترش یافت و در نتیجه آن جنبش علمی نیرومندی در ایران پدید آمد. (تاریخ دهم، صفحه ۱۴۲)

معماری ساسانی با بنای اردشیر در فیروزآباد فارس (گور) آغاز شد و با ساخت کاخ تیسفون به اوج رسید. (تاریخ دهم، صفحه ۱۵۰)

۷۷. گزینه ۱ درست است.

صنعت بافندگی به‌خصوص بافت پارچه‌های ابریشمی در زمان ساسانیان ترقی کرد. حکومت ساسانیان با در اختیار گرفتن واردات ابریشم خام از چین و کوچاندن بافندگان ماهر از قلمرو روم در شام (سوریه) به ایران، کارگاه‌های متعددی را در شوش، جندی‌شاپور و شوشتر ایجاد کرد. (تاریخ دهم، صفحه ۱۲۵)

۷۸. گزینه ۴ درست است.

سیر زمانی آیین مانوی بدین ترتیب است:

عرضه آیین جدیدی توسط مانی ← اجازه وی از شاپور یکم برای تبلیغ عقاید خود ← نوشتن کتاب شاپورگان توسط مانی و عرضه به شاپور ← مخالفت موبدان به عقاید مانی ← مرگ شاپور ← تشدید اقدامات موبدان برای نابودی مانی و مانویان ← زندانی شدن و اعدام مانی در زمان بهرام یکم ← تحت تعقیب و شکنجه قرار گرفتن مانویان ← گریختن به نواحی و مناطق مرزی امپراتوری ساسانی و سرزمین‌های دیگر. (تاریخ دهم، صفحه ۱۳۵)

۷۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) به نظر بسیاری از محققان، در عهد باستان و مخصوصاً در زمان ساسانیان، تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند. (صفحه ۱۴۰)

ج) اداره آموزشگاه‌ها و مدارس نیز عموماً در اختیار موبدان بود. (صفحه ۱۴۱)

بقیه گزینه‌ها طبق تاریخ دهم، صفحات ۱۴۰ و ۱۴۱ درست هستند.

۸۰. گزینه ۳ درست است.

یکی از ویژگی‌های هنر هخامنشی، طبیعت‌گرایی با استفاده از تقلید از عناصر موجود در طبیعت مانند حیوانات و گیاهان در آثار هنریشان است. در دوره هخامنشی، تجربیات و سبک‌های هنری اقوام غیرایرانی با شیوه بومی ترکیب شد و هنری به وجود آمد که کاملاً تازگی داشت و روح هنر ایرانی بر آن حاکم بود. ویژگی درباری بودن به این معناست که شکوه شاهانه و تشریفات و تجملات درباری را به نمایش می‌گذاشت. (تاریخ دهم، صفحات ۱۴۳ و ۱۴۴)

جغرافیای ایران

۸۱. گزینه ۴ درست است.

جغرافی‌دان جهت جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات موردنیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک گرفته و با استفاده از سخت‌افزار و نرم‌افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد، به سؤالات تحقیق خود پاسخ می‌دهد. (درس ۱- جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر، صفحه ۳)

۸۲. گزینه ۲ درست است.

محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است. با ورود انسان، زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود. هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می‌کند تا از محیط خود بهره‌مند شود. محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید. عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است: ۱- درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها ۲- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (درس ۱- مبحث مفاهیم اساسی دانش جغرافیا، صفحات ۴ و ۵)

۸۳. گزینه ۱ درست است.

- در مرحله طرح سؤال و بیان مسئله پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد؛ به عبارت دیگر، مطالعه سابقه، پیشینه مسئله و نتایج پژوهش دیگران، موردنیاز پژوهشگر است. او با این کار نسبت به موضوع، اطلاعات بیشتری پیدا می‌کند و مهم‌تر از همه، پی می‌برد سؤالی که برایش پیش آمده، قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر. - فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است؛ زیرا فرضیه در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی که قرار است انجام شود جهت می‌دهند. - فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد. پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود. (درس ۲- مبحث مراحل پژوهش در جغرافیا، صفحات ۱۰ تا ۱۲)

۸۴. گزینه ۴ درست است.

اگر سه نقطه کوه جغتای در خراسان رضوی، گردنه آوج در استان قزوین و قله کوه بزمان یا خضر زنده در سیستان و بلوچستان را به یکدیگر وصل کنید، مثلی تشکیل می‌شود که منطقه کوهستانی مرکزی نامیده می‌شود. (درس ۴- مبحث سرزمین‌های کوهستانی، صفحات ۲۴ تا ۲۹)

۸۵. گزینه ۳ درست است.

امروزه تغییرات اقلیمی که نشانه‌های آن را می‌توان تغییر در الگوی پراکندگی ریزش‌های جوی، بروز توفان‌ها و خشکسالی‌ها دانست، نه تنها در بسیاری از مناطق جهان، بلکه در کشور ما و در مناطق پست داخلی مشغول تغییر شکل ناهمواری‌های کنونی است. توفان‌ها و بادهای شدید به فرسایش و جابه‌جایی مواد در دشت‌ها مشغول است و تپه‌های ماسه‌ای و دیگر پدیده‌های طبیعی مثل شوره‌زارها، بستر رودها و دشت‌های ریگی را از نظر وسعت و مکان تغییر می‌دهد. رودهای این مناطق نیز با طغیان‌های دوره‌ای خود، مواد را از جایی برمی‌دارد و در جای دیگری بر جای می‌نهد که شکل‌های تازه‌ای بر اثر آن‌ها ایجاد می‌شود. (درس ۴- مبحث عوامل تغییردهنده دشت‌ها، صفحه ۳۰)

۸۶. گزینه ۱ درست است.

با توجه به عواملی که بر وضع آب کشورمان تأثیرگذار است، می‌توانیم ویژگی‌های زیر را در مورد رودهای ایران در نظر بگیریم: ۱- در ایران بیشتر بارش‌ها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار می‌بارد. به این دلیل هرچه به پایان این دوره نزدیک‌تر می‌شویم، آبدی رودها بیشتر می‌شود. ۲- با توجه به ناهمواری‌ها و جهت آن‌ها، هرچه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کمتر می‌شود. ۳- رودهایی که از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر تغذیه می‌شوند، دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب، جریان یابند مقدار آب

آن‌ها بیشتر خواهد بود. ۴- رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی و اتفاقی و مقدار آب آن‌ها در سال‌های مختلف متفاوت است.
(درس ۶ - مبحث ویژگی رودهای ایران، صفحه ۴۸)

۸۷. گزینه ۲ درست است.

طولانی‌ترین رودهایی که به دریای خزر می‌ریزند عبارت‌اند: از رود ولگا و اورال از شمال، سفیدرود و هراز از جنوب، رود اترک و گرگان از جنوب شرق و رود کورا و ارس از سمت جنوب غرب. (درس ۶- مبحث دریاها و دریاچه‌های ایران، صفحه ۵۱)

۸۸. گزینه ۳ درست است.

مهاجرت روستاییان به شهر که باعث جذب نیروی انسانی جوان از روستا به شهر می‌شود یکی از انواع مهاجرت داخلی است. این مهاجرت در اقتصاد کشور با از دست دادن نیروی کار روستا و افزایش جمعیت فعال اقتصادی شهر، خود را نشان می‌دهد. در کشور ما، مهاجرت روستاییان به شهرها از مهم‌ترین مهاجرت‌ها در دهه‌های اخیر به‌شمار می‌رود. مهاجرت‌های گروهی که براساس تصمیمات سیاسی انجام می‌شود. مهاجرت‌هایی که افراد از یک کشور به کشور دیگر جابه‌جا می‌شوند، مهاجرت خارجی می‌گویند که به دو صورت اختیاری و اجباری انجام می‌شود. مهاجرت به هر شکلی که انجام شود، برای کشوری که افراد از آن خارج می‌شوند (مهاجرفرست) و همچنین برای کشوری که افراد به آن وارد می‌شوند (مهاجرپذیر) تغییرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیط زیستی را به همراه دارد.
(درس ۷- مبحث مهاجرت، صفحه ۶۹)

با توجه به مشکلات شهرهای بزرگ در سال‌های اخیر از جمله آلودگی هوا، گرانی مسکن و آسیب‌های اجتماعی، حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها آغاز شده است. این پدیده را «شهرگریزی یا مهاجرت معکوس» می‌گویند.
(درس ۹- مبحث شهرگریزی، صفحه ۸۷)

۸۹. گزینه ۲ درست است.

در شهرها معمولاً تفاوت بسیاری در ارزش‌ها، آداب و رسوم و شیوه زندگی مردم مشاهده می‌شود. روستاهای متمرکز تحت‌تأثیر پدیده‌های اطراف خود هستند. شهرهای بوشهر و انزلی به‌دلیل قرارگیری در کنار دریا قابلیت پهلوگیری و تخلیه بار و نگهداری کالاهای ورودی و خروجی را دارند که به شهرهای بندری مشهورند. (درس ۹- مباحث انواع شکل و نقش سکونتگاه‌ها، صفحات ۸۱ تا ۸۶)

۹۰. گزینه ۴ درست است.

در عصر هخامنشیان، داریوش کشور را به سی شهری که همان شهر است، تقسیم کرد. در دوره ساسانیان، کشور به سرزمین (ایالت)، خوره (استان)، تسوک یا تسوج (شهرستان) و رستاک (دهستان) تقسیم شده بود. در دوره قاجاریه ایران به چهار ایالت و دوازده ولایت تقسیم شد. (درس ۸- مبحث تاریخچه تقسیمات کشوری در ایران، صفحه ۷۳)

منطق

۹۱. گزینه ۱ درست است.

محتوای علوم از منطق به‌دست نمی‌آید، بلکه مواد و مصالح لازم برای ساختن بنای اندیشه از علوم مختلف فراهم می‌آید. در پاسخ به پرسش از هر «چیستی»، تعریف ذکر نمی‌شود. مثلاً اگر بپرسیم «این چیست؟» در پاسخ می‌گوییم سبب یا انسان یا اسب و این پاسخ، تعریف نیست. قواعد منطقی طبیعی هستند و انسان بدون دانستن نام این قواعد آن‌ها را در زندگی خود به‌کار نمی‌برد. تبحر در منطق نیاز به تمرین دارد. (منطق دهم - درس اول، صفحه ۳ تا ۱۰)

۹۲. گزینه ۳ درست است.

در این گزینه لفظ «با» مشخص است که به کدام معنا به‌کار رفته است، ولی در سایر گزینه‌ها ممکن است به معنای «به همراه» و یا «به کمک» (به وسیله) به‌کار رود و منجر به مغالطه گردد. (منطق دهم - درس دوم، صفحه ۱۳)

۹۳. گزینه ۲ درست است.

در این گزینه احتمال بروز مغالطه ابهام در مرجع ضمیر وجود دارد، ولی در سایر گزینه‌ها ممکن است مغالطه شیوه نگارشی رخ دهد. (منطق دهم - درس دوم، صفحه ۱۷)

۹۴. گزینه ۴ درست است.

مفاهیم «افلاطون، وی، این غار و کتاب جمهوری» جزئی و مفاهیم «عالم مادی، یک غار، انسان و روز» کلی هستند. (منطق دهم - درس سوم، صفحه ۲۰)

۹۵. گزینه ۴ درست است.

در این گزینه برای شایک تعریف لغوی یا لفظی آمده است، ولی در سایر گزینه‌ها از دو یا سه نوع تعریف استفاده شده است. (منطق دهم - درس چهارم، صفحه ۳۲)

۹۶. گزینه ۲ درست است.

در این گزینه با بررسی دو یا سه کشور، یک حکم کلی دربارهٔ مطلبی در تمامی کشورها داده شده است و شرایط استقرای تعمیمی قوی در آن رعایت نشده است. (منطق دهم - درس پنجم، صفحه ۴۷)

۹۷. گزینه ۲ درست است.

شکل «الف» نشان می‌دهد که اگر قضیه‌ای صادق باشد، متضاد آن حتماً کاذب است و اگر قضیه‌ای کاذب باشد، صدق و کذب متضاد آن نامعلوم است.

شکل «ب و ج» وضعیت صدق و کذب دو قضیه متداخل است که اگر کلی صادق باشد، قضیه جزئی متداخل آن نیز صادق است، ولی اگر کلی کاذب باشد، قضیه متداخل آن نامعلوم است.

اگر قضیه جزئی صادق باشد، قضیه کلی متداخل آن نامعلوم است، ولی اگر قضیه جزئی کاذب باشد، قضیه کلی متداخل آن هم کاذب است. (منطق دهم - درس هفتم، صفحه ۶۴)

۹۸. گزینه ۳ درست است.

قانون نتیجه‌گیری از دو مقدمه در قیاس اقترانی این است که حدوسط در نتیجه حذف می‌شود و موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به‌دست می‌آید. کیفیت نتیجه از این قانون پیروی می‌کند که اگر یکی از مقدمات سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود.

در این گزینه موضوع نتیجه از مقدمه دوم و محمول نتیجه از مقدمه اول آمده است. (منطق دهم - درس هشتم، صفحه ۷۴)

۹۹. گزینه ۲ درست است.

در این گزینه، در مصراع اول دو قضیه شرطی متصل آمده است: اگر تو سر شوی من قدم می‌شوم - اگر تو بروی من عدم می‌شوم. در مصراع دوم، دو قضیه حملی وجود دارد: دل من داغ تو را دارد - دل من جای دگر نمی‌رود. (منطق دهم - درس نهم، صفحه ۸۵)

۱۰۰. گزینه ۳ درست است.

ساختار و قالب قضایای شرطی متصل به‌صورت «اگر — آنگاه —» است.

قیاس اقترانی به دو قسم حملی و شرطی تقسیم می‌شود که مقدمات قیاس اقترانی حملی، قضایای حملی است، ولی مقدمات قیاس اقترانی شرطی از قضایای حملی و شرطی تشکیل می‌شود. در قضایای شرطی متصل هر بخش و جزء آن، یک تصور است؛ نه تصدیق یا قضیه. (منطق دهم - درس نهم، صفحه ۸۵)